

Évközi 6. vasárnap

Sir 15,15–20

Isten eléd öntötte a tüzet és a vizet!

Módotban áll, hogy megtartsd a parancsokat, hogy hűséges légy, megvan a hatalmad. Eléd öntötte a tüzet és a vizet, amire vágyol, az után nyújtsd a kezed. Az ember előtt ott az élet és a halál, megadatik neki, amit választ magának. Mert igen gazdag az Isten bölcsessége, erős a hatalma, s mindig lát mindent. Szeme azokon van, akik őt tisztelik, ismeri az ember minden egyes tettét. Senkinek sem adott parancsot a rosszra, sem pedig engedélyt arra, hogy vétkezzék.

Jézus Sirák fia könyve a ránk maradt izraeli bölcsességi irodalom egyik leghosszabb alkotása, melyet sokáig csak görögül ismertek. A héber változata a kairói zsinagógából került elő 1896 és 1900 között Jesua ben Eleazár ben Szira néven, de bizonyos töredékeket csak 1931-ben, illetve 1960-ban fedeztek fel. A legutolsó töredéket 1982-ben Scheiber Sándor magyar rabbi fedezte fel. A könyv szövege Kr. e. 132-re datálható, a szerző unokája fordította görögre Kr. e. 117-ben. Igen vegyes műfajban írott, lazán szerkesztett könyv, főleg 22–23 soros szakaszokba rendezi a témáit. A héber kánonba nem került be, de a keresztények Kr. u. I. századtól elfogadják, különösen azért, mert a Jakab-levél szerzője úgy tűnik, ismerte és használta.

Ezt a könyvet legkorábban a Didakhé (125–150) idézi (4,5), valamint a Barnabás levélben találkozunk vele. Kommentálásával Alexandriai Kelemen (140–216) és Órigenész (184?–254) is foglalkozott, a latin atyák közül pedig Jeromos (347–419/420), Tertullianus és Augustinus (354–430) érdeklődött iránta. Előszóval idézte Nagy Szent Gergely (540/590–604) pápa is, annak ellenére, hogy folyamatos kommentárt csak a fuldai apát, Hrabanus Maurus (kb. 780–856) írt róla, jórészt felhasználva Béda Venerabilis (672/673–735) munkáit. A Nagy Károly (742–814) udvarában élő korai humanisták Ciceró, Vergilius és Ovidius mellett a Sirák fia könyvét is szívesen idézték. Csak a II. Vatikáni Zsinat után emelték be az olvasmányok közé ennek a könyvnek néhány részletét.

A bölcsességi irodalom egész Közel-Keleten megtalálható, és Salamon király óta része a zsidó vallási irodalomnak is. Ezeket a könyveket használták a vallásoktatásban, annak ellenére, hogy a bölcsességet

végző soron Isten ajándékának tekintették. A Kelet más bölcsességéhez hasonlóan elsősorban praktikus életvezetési tanácsokat tartalmazott, de a vallásos ember jellemzője is volt a bölcsesség, amelyért imádkoztak. „Utadat ismertesd meg velem!” – szól a fohász (Zsolt 25,4) vagy másutt a kérés: „Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!” (Zsolt 90,12).

A fenti szakasz a szabad akarat és a felelősség témáját boncolgatja szemléletes képekkel. Azt bizonyítja, hogy Istent semmiképpen nem lehet felelőssé tenni a bűneinket vagy a bűnre vezető alkalmakért (vö. Jak 1,13). Nem az Isten a kísértő. Isten nem lehet az ember bűneinek okozója. (Kiv 11,10; 2Sám 24,1). Az ember maga választ a törvény megtartása vagy annak elvetése, vagyis az élet és a halál kérdésében. Helytelen a mindenható Istent hibáztatni (Péld 15,3; Jób 34,21–22). Ő „*senkinek sem adott parancsot a rosszra, sem pedig engedélyt arra, hogy vétkezzék*” (20. v.).

Talán kevésbé tudatos az emberek előtt, hogy erkölcsi választásaink, amelyekben szabadon döntünk, magunk határozzuk meg erkölcsi fejlődésünket, vagy készítjük elő erkölcsi döntésünket. A parancsok ismerete, és életünk kiemelt helyzeteiben tett választásaink, még a kisebb jelentőségűek is, szinte észrevétlenül formálják az életünket. Utólagosan szívesen emlékezünk az enyhítő vagy a szerintünk fölmentő körülményekre. Nem szívesen emlékezünk azonban arra, hogy magunk döntöttünk, mert akkor a felelősséget nekünk kell vállalni. Ám addig nincs megújulás, míg nem ismerjük el vétkeinket és nem vállaljuk érte a felelősséget. A törvény tudása vagy nem tudása sem nem üdvözít, sem nem segít. De az erkölcsi törvénynek megfelelő személyes döntés vagy ellenében hozott elhatározás és cselekvés sorsunkká válik. Ezért a bölcsességi irodalmat olvasni, ismerni, és használni életünk döntései idején igen hasznos. Akár már vétkeztünk, akár azért, hogy elkerüljük a vétkes döntést.